

## 2. ÜNİTE: ZEKÂT ve SADAKA

### İslam'ın Paylaşmaya ve Yardımlaşmaya Verdiği Önem

- İnsanın yeme, içme, barınma ve korunma gibi temel ihtiyaçları vardır.
- İnsan temel ihtiyaçlarını tek başına karşılayamaz. Başka insanlara ihtiyaç duyar. (Örneğin: Eğitimimiz için öğretmene, sağlığımız için doktora, ekmeğin için fırıncıya vb. ihtiyaç duyarız)
- İnsanlar yaşadıkları toplumda eşit imkânlarla sahip değillerdir. Bu nedenle her toplumda zenginler ve fakirler bulunur.
- Her insan, Hz. Allah'ın kendisine vermiş olduğu nimetleri imkanları ölçüsünde paylaşmalıdır.
- İnsanlar manevi yönden de başkalarına ihtiyaç duyarlar. Sevinçlerini, üzüntülerini, sıkıntılarını paylaşmak isterler.
- Paylaşma ve yardımlaşma, cimrilik, bencilik, kıskançlık gibi kötü huylara engel olur. Sevgi, dayanışma ve sorumluluk gibi duyguları gelişmesini sağlar.
- Eğer toplumdaki bireyler birbirlerini ihmal eder ve yardımlaşmayı terk ederlerse, insanlar arasında sevgisizlik, düşmanlık, çatışma artar. Toplumdaki birlik, beraberlik ve huzur ortamı zarar görür.
- İnsan paylaşma ve yardımlaşmaya önem verirse hem
- Allah'ın (c.c.) rızasını hem de insanların sevgisini kazanır.
- İnsan, Hz. Allah'ın kendisine yüklemiş olduğu iyi bir olma sorumluluğunu yerine getirmelidir.
- İyilik ve güzellikte insanlar birbirleri ile yarışmalıdır. Ancak, kötülük yapmamalı veya kötülüğü engellemeye çalışmalıdır.

Kim bir Müslümanın dünya sıkıntılarında bir sıkıntısını giderirse, Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarında birini giderir. Kim darda kalan bir kimsenin işini kolaylaştırırsa, Allah da dünya ve ahirette onun işlerini kolaylaştırır. Kim bir Müslümanın ayıbını örterse, Allah da dünya ve ahirette onun ayıplarını örter. Kul, kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allah da onun yardımcısı olur. (Hadis-i Şerif)

“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, gerçek iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu hakkıyla bilir.” (Âl-i İmrân suresi, 92. ayet.)

Müminler birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamet etmeye ve şefkat göstermeye bir bedeninin organları gibidir. Bedenin bir organı rahatsızlandığında diğer organlar da uykusuzluk ve yüksek ateşle bu acıya ortak olur. (Hadis-i Şerif)

“(Ey müminler!) Siz hayır işlerinde yarışın” (Mâide suresi, 2. ayet.)

### Zekât ve Sadaka İbadeti

- İslam'ın beş şartından biri olan zekât, namazdan hemen sonra gelir. Namaz dinin direği, **zekât ise İslam'ın köprüsüdür**. Zekât, **hicretten iki yıl sonra FARZ kılınmıştır**.
- Zekât, akıllı, ergenlik çağına girmiş zengin Müslümanlara Allah'ın (c.c.) bir emridir.

<b>Zekât</b> , sözlükte temizlenme, çoğalma, bereket, gelişme gibi anlamlara gelir	<b>Zekât</b> , Dinen zengin sayılan Müslümanların yılda bir kez mallarının belli miktarını ihtiyaç sahiplerine vermelerine denir.	<b>Örnek</b> , 40 koyunu olan birinin 1 koyun vermesi, 30 sığırı olan birinin 1 sığır vermesi gibi
<b>İnfak</b> , sözlükte harcama yapmak anlamına gelir.	<b>İnfak</b> , Müslümanın Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak için sahip olduğu mallardan, Yüce Allah'ın emrettiği yerlere harcama yapmasına denir.	<b>Örnek</b> , Bayramlarda, düğünlerde sünnet merasimlerinde çocuklara harçlık vermek, Ramazan'da iftarlarda yemek ikram etmek, arkadaşlarımıza bir şeyler ismarlamak
<b>Sadaka</b> , doğru söylemek ve verdiği sözde durmak demektir.	<b>Sadaka</b> , bir Müslümanın Allah'ın (c.c.) sevgisini kazanmak amacıyla yaptığı her türlü hayırlı işlerin tamamına denir.	<b>Örnek</b> , Para ile yapılan iyilikler, insanlara yardım etmek, camiye gitmek, güzel söz söylemek, tebessüm etmek, Gelip geçenleri rahatsız eden bir şeyi yoldan alıp atman, kötülüklerden ve kötü sözden uzak durmak, İnsanların üzüntülerini paylaşmak ve onları teselli etmek

- Zekât, sadece zenginlere ait bir sorumluluk olmasına rağmen infak ve sadaka bütün Müslümanları kapsar. Bu ibadetleri zengin-fakir, kadın-erkek, büyük-küçük tüm Müslümanların yapması gerekir.

“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız, Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür.” Bakara suresi, 110. ayet.

“Ey iman edenler! Hiçbir alışverişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı kıyamet günü gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harçayın (infak edin)” Bakara suresi, 254. ayet.

“Her iyilik bir sadakadır.” (Hadis-i Şerif)

### Nisap Miktarı ve Temel İhtiyaç Nedir?

Zekât ve fitır sadakası verebilmek, hacca gidebilmek, kurban kesebilmek ve diğer bazı mali ibadetleri yerine getirebilmek için Allah (c.c.) ve Resulü tarafından belirlenen mali yeterlilik ve zenginlik ölçüsüne **NİSAB** denir.

**Temel ihtiyaçlar**, Bir Müslümanın kendisi ve ailesinden bakmakla yükümlü olduğu kimselerin yeme, içme, barınma, giyinme, sağlık, eğitim, ulaşım gibi giderleridir. Bu nedenle temel ihtiyaçlar kapsamına giren malların **zekâtı verilmez**.

- Zekât, verilecek malların Nisap Miktarları farklıdır.
- Bir kimse temel ihtiyaçlarını karşıladıktan ve varsa borçlarını ödedikten sonra dinen belirlenen miktarda mala sahipse zengin sayılır.
- Zekât, hicretin 2. Yılında farz kılınmıştır.
- Zekât verilecek malın üzerinden bir yıl geçmesi gerekir.
- **Zekât**, yılda bir kez verilir.
- Toprak ürünlerinden alınan zekâta **öşür** adı verilir.

### Kimler Zekât Vermelidir?

- Müslüman ve Zengin Olmak,
- Malını dilediği gibi kullanma ve harcama hakkına sahip olmak yani özgür olmak da diyebiliriz,
- Akıllı ve ergenlik çağına girmiş olmak,
- Nisap miktarından fazla mala sahip olmak ve Zekât verilecek malın üzerinden 1 yıl geçmesi,



Anne, Baba, Nine, Dedeye zekât verilmez.

Erkek evlat, Kız evlat ve torunlara

Eşler (karı-koca) birbirine

Zenginlere zekât verilmez.

Müslüman Olmayanlara

Anne babası zengin bir çocuğa

**Zekât Kimlere Verilmez**

**Kardeşe, Amcaya, Halaya, Dayıya, Teyzeye, Geline, Damada, Kayınpedere, Kayınvalideye muhtaç olmaları durumunda zekât verilebilir.**



## TABLOYU İNCELEYELİM

MAL	MİKTARI	ZEKÂTI
Altın	85 GR	1/40 (% 2,5)
Gümüş	560 GR	1/40 (% 2,5)
Nakit para	85 gr altının nakit değeri	1/40 (% 2,5)
Ticaret malları	85 gr altın veya nakit değeri	1/40 (% 2,5)
Koyun (1/40 oranında)	40-120 ADET → 120-200 ADET → 200-300 ADET → HER 40 KOYUN →	1 KOYUN 2 KOYUN 3 KOYUN İÇİN 1 KOYUN
Siğir, Manda (1/30 oranında)	30-39 ADET → 40-59 ADET → HER 30 SIĞIR İÇİN →	2 YAŞINDA 1 BUZAĞI 3 YAŞINDA BİR DANA 1 BUZAĞI
Deve	20 DEVEYE KADAR HER 5 DEVE İÇİN → 25 VE SONRASI İÇİN →	1 KOYUN veya KEÇİ YAŞI VE NİTELİĞİ FARKLI DEVE
Toprak Ürünleri (Kendi yetişen)	MİKTARI NE OLURSA OLSUN	1/10
Toprak Ürünleri (Masraf edilen)	MİKTARI NE OLURSA OLSUN	1/20
Madenler	ÇIKAN MADENİN MİKTARINA BAKILMAZ	1/5



- Nakit Para ve ticaret mallarının nisabı, o günkü altının gram fiyatının 85 ile çarpılmasıyla bulunur.
- Toprak ürünlerinden zekât vermek için üzerinden 1 yıl geçmesine gerek yoktur. Zekâtı hasatta verilir.
- Zekâta niyet etmek önemlidir.

### Zekât verilecek kimseler ve Tanımları:

Yoksullar	Nisap miktarından daha az malı olan muhtaç kimselerdir. Bunlara fakir de denir.
Düşkünler/Miskinler	Hiçbir malı veya geliri bulunmayan çok zor durumda olan kimselerdir.
Zekât toplayan memurlar	Devlet adına zekâtı toplamakla görevli kimselerdir.
Gönülleri İslam'a ısındırılacak olanlar	Müslüman olmadığı halde İslam'a ısındırılmak istenen kimselerdir.
Köleler	Özgürlüğü elinden alınmış kimselerdir.
Borçlular	Borçlu olup nisap miktarından daha az malı bulunan kimselerdir.
Allah yolunda olanlar	İslam'ın yayılması ve öğretilmesi için çaba gösteren kimselerdir.
Yolda kalanlar	Memleketinden uzakta bir nedenden dolayı parasız ve çaresiz kalan kimselerdir.

**VAKIF:** İslam'a göre helal kabul edilen mallardan faydalanma hakkını Allah'ın (c.c.) rızasını umarak toplumun kullanımına veren hayır kurumudur.  
→ Kur'an-ı Kerim'de vakıfla ilgili ayet şudur: "En çok sevdiğiniz şeyleri Allah yolunda harcamadıkça hayra tam olarak erişemezsiniz." (Âl-i İmran suresi, 92. ayet.)  
→ Hz. Peygamber, vakıf yapma konusunda Müslümanlara öncü olmuş ve Medine'deki yedi parça arazisini Müslümanlara vakıf olarak bağışlamıştır.

### Yardımlaşma Kurumlarımız:

- ❖ **Aşevleri:** Yoksul ve kimsesizlerin doyurulması için
- ❖ **Darüşşifa:** Hastaların tedavisi için
- ❖ **Darülaceze:** Yaşlıların korunması için
- ❖ **Öğrenci Yurtları:** Öğrencilerin barınması için

### Zekât ve Sadakanın Bireysel ve Toplumsal Faydaları:

- Zekât, Allah'ın verdiği nimetlere şükürdür. Veren kişinin malını bereketlendirir.
- Zengin ve fakir farklılığının ortaya çıkaracağı kin, düşmanlık, haset gibi kötü duyları engeller.
- Zekât, toplumdaki **ekonomik dengesizliği azaltır**, fakirlerin durumunu düzeltir.
- Zekât toplumda **birlik ve beraberlik duygularını** pekiştirir.
- Zekât toplumdaki **barış ve kardeşlik ortamını** geliştirir.
- Zekâtı veren kimse **Allah'ın emrini yerine getirmenin** (O'na ibadet etmenin) mutluluğunu yaşar.
- Mala karşı aşırı düşkünlük ve cimrilik kusurlarını temizler, mali yardımlaşmayı artırır. → Zekât, zenginlerin fakir ve kimsesizleri düşünmelerine yardımcı olur, insandaki **merhamet** duygularını pekiştirir.
- Yoksulları, düşkünlüğü ve kimsesizleri hayata bağlar, ümitsizlikten kurtarır.
- Zekât dilenciligi önler. Hırsızlık gibi kötü davranışların en aza inmesini sağlar.
- Yüce Allah zekât ibadetiyle zenginlere, toplumda bulunan ihtiyaç sahiplerini düşünmeyi ve kollamayı öğretir.
- Bu yardımseverlik duygusu birlik ve beraberliği sağlayarak toplumu güçlendirir. Böylece zekât, fakirlik ve sosyal adaletsizliğin doğuracağı toplumsal sorunların önüne geçilmesine yardımcı olur.

### Sadakatın İfadesi: Sadaka

- Sadaka:** Bir kişinin sadece Allah rızasını gözeterek yaptığı her türlü maddi ve manevi yardıma denir.
- Sadaka vermenin belli bir miktarı ve zamanı yoktur. Sadaka vermek için zengin olma şartı da yoktur. Herkes imkânına göre sadaka ibadetini yerine getirebilir.
- Sadaka çeşitleri: fitır sadakası ve sadaka-i carie

Fıtır Sadakası(fitre)	Sadaka-i Carie
Fıtır sözlükte; yaratılış, Ramazan'ın sona ermesi ve iftar vakti orucun açılması iken, dini olarak Yüce Allah'ın bize bahsettiği varlığımızın bir şükürü, Ramazan ayında oruçluken istemeden yaptığımız kusurlu davranışlarımızın bir özrü olarak verilir.	İnsanın ölümünden sonra da sevabı devam eden sadakadır. Yani, var olduğu sürece insanların yararlandığı; okul, cami, hastane, yurt, çeşme gibi yerler yaptırmak veya bunların yapımına katkıda bulunmak, bilimsel keşif ve icatlar vb.
→ Ramazan ayına özgü ve bayram namazına kadar verilmesi gereken bir sadakadır. Verilmesi dinen <b>Vaciptir</b> .	"İnsan öldüğü zaman amel defteri kapanır. Ancak üç kişinin amel defteri kapanmaz: İnsanlara faydalı ilimle uğraşanlar, Sadaka-i Carie yapanlar, kendisine dua eden hayırlı evlat yetiştirenler." (Hadis-i Şerif)
→ Zengin olan Müslümanların vermesi gerekir. Miktarı az olduğu için zengin olmayanlar da fitre verebilirler.	Gözleri görmeyene rehberlik etmen, sağır ve dilsizle anlayacakları bir şekilde anlatman, ihtiyacı olanın ihtiyacını gidermesi için ona rehberlik etmen, derman arayan dertliye yardım için koşuşturman, koluna girip güçsüze yardım etmen, konuşmakta güçlük çekenin meramını ifade edivermen, bütün bunlar sadaka çeşitlerindedir... (Hadis-i Şerif)
→ Fitre ailedeki kişi miktarı sayısına verilir. Yeni doğan çocuklar için de aile reisi fitre vermekle sorumludur.	
→ Fitrenin miktarı bir kişinin bir günlük yiyecek miktarıdır. Bu miktarın ne kadar olduğunu her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı belirler.	
→ Zekâtın verilebileceği kimselere fitre de verilir. Zekâtın verilemeyeceği kimselere fitre de verilmez.	

### GÜNÜMÜZDE DE İHTİYAÇ SAHİPLERİNE YARDIM VE DAYANIŞMA İÇİN OLUŞTURULMUŞ KURUMLAR BAZILARI ŞUNLARDIR:

- **Kızılay:** Deprem, sel, yangın, çığ gibi afetlerde insanlara yardımcı olur. Hastalanan kimselerin kan ihtiyaçlarını karşılar.
- **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı:** Kaymakamlıklar bünyesinde yardıma ihtiyacı olan kimselere yakacak, giyecek, eşya, tedavi giderleri, maddi yardım, eğitim giderleri... gibi konularda yardım eden kuruluş.
- **Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu:** Fakir, kimsesiz, sokakta kalmış çocukların veya şehitlerin eş ve çocuklarının bakım, barınma, eğitim vb. ihtiyaçlarını karşılayan kuruluş.

"Kim Müslüman kardeşine yardım eder ve onun ihtiyacını giderirse, Allah da ona yardım eder. Kim bir Müslümanın bir sıkıntısını giderirse Allah da onun sıkıntısını giderir." (Hadis-i Şerif)

### **Zekât ve Sadaka Verirken Nelere Dikkat Etmeliyiz:**

**1- Allah'ın rızasını kazanmak Niyet edilerek verilmeli ve malımızın en iyisi en kalitelisinden vermeliyiz.**

**2- En yakınımızdan başlamalı, yoksa komşularımız veya başka ihtiyaç sahibi olanlara verebiliriz. Zekât miktarı fazla ise birkaç kişiye bölebiliriz.**

**3-Zekâti verirken başkalarının onurunu rencide etmemeliyiz.**

**Gösterişten uzak, mümkünse gizlice "Sağ elin verdiği sol el duymayacak" şekilde vermeliyiz. Bu şekilde verilen zekât ve sadaka, malı artırır ve bereketlendirir.**

" Eğer sadakaları (zekât ve benzeri hayırları) açıktan verirsiniz ne âlâ! Eğer onu fakirlere gizlice verirsiniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır. Allah da bu sebeple sizin günahlarınızı örter. Allah, yapmakta olduklarınızı bilir. " Bakara Suresi 271

"...Size verilse, gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü malı, hayır diye vermeye kalkışmayın." Bakara Suresi 267

" Mallarını Allah yolunda harcıyıp da arkasından başa kakmayan, fakirlerin gönlünü kırmayan kimseler var ya, onların Allah katında has mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur, üzüntü de çekmeyeceklerdir. Güzel söz ve bağışlama, arkasından incitme gelen sadakadan daha iyidir... Ey iman edenler! Başa kakmak ve incitmek suretiyle, yaptığınız hayırları boşa çıkarmayın..." Bakara Suresi 262-264

ZEKÂT	SADAKA
Verilmesi farzdır.	Sünnettir.
Belli bir zamanı vardır.	Belli bir zamanı yoktur.
Senede 1 kez verilir.	İstediğimiz kadar verebiliriz.
Nisap Miktarı vardır.	Belli bir miktarı yoktur.
Zengin olmak şartı vardır.	Zenginlik şartı aranmaz

### **BİR PEYGAMBER TANIYORUM HZ. ŞUAYB**

→Kur'an-ı Kerim'de peygamberler, tebliğ mücadeleleriyle bizlere tanıtılır. Hz. Şuayb da (a.s.) bize kendi döneminde ortaya koyduğu tebliğ mücadelesiyle tanıtılmaktadır. (Tebliğ: Peygamberlerin Allahtan aldığı vahiyleri insanlara iletmesidir.)

→Hz. Şuayb (a.s.), Medyen halkına gönderilmiş bir peygamberdir.

→Medyen, ticaret yolları üzerinde kurulmuş önemli bir şehirdir.

→Medyen halkı Allah'a (c.c.) kulluk etmeyi unuttukları gibi, ticaretlerinde de hile yaparak haksız kazanç elde etmeyi meşru görüyordu.

→Hz. Şuayb halkını hem Allah kulluk etmeye hem de ölçü ve tartıda adaletli olmaya çağırmıştır. Medyen halkı Hz.Şuayb'i dinlememiş ona tepki göstermişlerdir.

→Medyen halkı inat ederek Allah'a (c.c.) kulluktan yüz çevirdiler. Bu yüzden Allah (c.c.) onları cezalandırdı. Hz. Şuayb (a.s.) ve ona inananlar Yüce Allah'ın yardımıyla kurtuldular.

→Hz. Şuayb'in (a.s.) verdiği mücadele Müslümanlar için de önemli dersler içermektedir. Bir Müslüman Medyenlilerin yaptığı gibi ölçü ve tartıda hile yapmamalıdır. İncancına yaraşır biçimde ticari hayatta dürüst olmayı kendisine ilke edinmelidir.

### **BİR SURE TANIYORUM MAUN SURESİ VE ANLAMI**

→Bu sure; Mekke döneminde inmiştir. 7 âyettir.

→Maûn, yardım ve zekât demektir.

→Kur'an-ı Kerim'in yüz yedinci suresidir. Tekâsür suresinden sonra Kâfirûn suresinden önce Mekke'de inmiştir.

→Surede, biri Allah'ın (c.c.) nimetlerini ve hesap gününü inkâr eden nankör, diğeri amellerini gösteriş için yapan riyakâr olmak üzere iki tip insan tasvir edilmektedir.

**Okunuşu:** Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Eraeytellezî yükezzibu bid-dîn.
2. Fezâlikellezî yedu'ul yetîm.
3. Velâ yehuddu alâ taâmîl miskîn.
4. Feveylün lilmusallîn.
5. Ellezîne hüm an salâtihim sâhûn.
6. Ellezîne hüm yurâûne
7. Ve yemneûnel mâûn.

**Anlamı:** Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayanı!
- 2-3. İşte o, yetimi itip kakan, yoksula yedirmeyi özendirmeyen kimsedir.
4. Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki,
5. Onlar namazlarını ciddiye almazlar.
6. Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar.
7. Ufacık bir yardıma bile engel olurlar.

### **Maûn suresinde verilen bazı mesajlar:**

→Surede yetimlere ve yoksullara kötü davranan, onlara sevgi ve şefkat göstermeyen kimselerin ahiret gününe gerçek anlamda inanmadıkları ifade edilmiştir.

→Kendisinden başkasını düşünmeyen kimseler kötülenirken samimi Müslümanlar da yardımlaşmaya özendirilmektedir.

→Namaz kılmalarına rağmen yardımlaşma bilincine sahip olamayan bu bencil kimselerin; kıldıkları namazlarının özünden uzak oldukları, ibadetlerini gösteriş olsun diye yaptıkları ve hayra engel oldukları haber verilmektedir.

→İbadetler gösteriş için değil, Allah rızası için yapılmalıdır. Gösteriş, yani Riya maksadıyla yapılan ibadetlerin Allah katında bir karşılığı yoktur. Çünkü, Hz. Allah riyayı sevmez.

→Surede, Allah'a (c.c.) gönülden ibadet edenlerin yardımsever kimseler olduğu da anlaşılmaktadır. Bu kişiler birçok iyilik yaptığı gibi başkalarının da iyilik yapmasına ön ayak olur. Yardımlaşma ve dayanışmanın önünü tıkamaz. Aksine yardımseverliğin gelişip yaygınlaşmasına, toplumsal ve kurumsal bir yapı kazanmasına katkıda bulunur.